

Б. М. Цимбал, докторант Навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ОСОБИСТОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Автором акцентовано увагу на тому, що генеза сучасної науки висувала фундаментальним постулатом той аспект, що потрібний поступовий відхід від уявлення про людину як про елементу продуктивних сил, до акценту на зовсім інших уявленнях – розвитку та регресії саме особистості, адже справжня цінність людини полягає не у родових чи типових характеристиках, а у сприйнятті як історично-одичинній людині, яка не може бути замінена і заміщена, а отже, цінність кожної окремої людини лише тоді буде недоторканою, коли конкретних людей перестануть розглядати як взаємозамінний матеріал для формування за загальною мірою. Відтак, комплекс заходів пов'язаних із соціальним захистом та соціальною безпекою у контексті публічного управління безпекою особистості набуває особливого значення.

Акцентовано увагу на тому, що одним із засобів забезпечення соціальної безпеки особистості, попередження соціальних ризиків виступає соціальний захист людини, громадянина, особистості. Аналіз світового досвіду соціального захисту свідчить, що моделі соціальної політики та соціального захисту визначаються економічною системою, що склалася, соціальними цілями, орієнтацією держави на забезпечення якості життя; при розмаїтті моделей загальним є зростання масштабів втручання держави в економічне та соціальне життя; орієнтація на захист сімейних доходів; стабільність, прозорість, адресність, комплексність системи.

Зроблено висновок, що основними рисами сформованого нового механізму функціонування галузей соціальної сфери мають стати подальша децентралізація управління установами соціальної інфраструктури, передача основних функцій управління та відповідальності за її розвиток місцевим органам влади, перехід від територіально-виробничого принципу побудови мережі цих установ до регіонального, розширення самостійності установ у прийнятті рішень та організації діяльності, надання споживачам свободи вибору установ та форм обслуговування.

Ключові слова: публічне управління, механізми публічного управління, людський фактор, безпека людини, управління безпекою людини, соціальна безпека.

B. M. Tsybal. Public management of personal security through the prism of social protection and social security

The author focused on the fact that the genesis of modern science put forward as a fundamental postulate the aspect that a gradual departure from the idea of a person as an element of productive forces is needed, to an emphasis on completely different ideas – the development and regression of the individual himself, because the true value of a person does not lie in generic or typical characteristics, but in perception as a historically unique person who cannot be replaced and replaced, and therefore, the value of each individual person will be inviolable only when specific people cease to be considered as interchangeable material for the formation of a general measure. Therefore, the complex of measures related to social protection and social security in the context of public management of personal security acquires special importance.

Attention is focused on the fact that one of the means of ensuring the social security of an individual, prevention of social risks is the social protection of a person, a citizen, an individual. The analysis of the world experience of social protection shows that the models of social policy and social protection are determined by the existing economic system, social goals, the orientation of the state to ensure the quality of life; with a variety of models, the common feature is the growing scale of state intervention in economic and social life; focus on protecting family income; stability, transparency, addressability, system complexity.

It was concluded that the main features of the formed new mechanism for the functioning of social sphere branches should be the further decentralization of the management of social infrastructure institutions, the transfer of the main functions of management and responsibility for its development to local authorities, the transition from the territorial-production principle of building a network of these institutions to the regional one, and the expansion of independence institutions in making decisions and organizing activities, providing consumers with the freedom to choose institutions and forms of service.

Key words: public administration, mechanisms of public administration, human factor, human safety, human safety management, social safety.

Постановка проблеми. Концепція розвитку людства як теоретична модель та орієнтована на практику державного управління методологія нині виходить від визнання теоретико-управлінського суспільного прогресу до примноження матеріального багатства, критерієм суспільного прогресу стає розвиток особистості. Не так давно, генеза сучасної науки висувала фундаментальним постулатом той аспект, що потрібний поступовий відхід від уявлення про людину як про елементу продуктивних сил, до акценту на зовсім інших уявленнях – розвитку та регресії саме особистості, адже справжня цінність людини полягає не у родових чи типових характеристиках,

а у сприйнятті як історично-одиночній людині, яка не може бути замінена і заміщена, а отже, цінність кожної окремої людини лише тоді буде недоторканною, коли конкретних людей перестануть розглядати як взаємозамінний матеріал для формування за загальною мірою. Відтак, комплекс заходів пов'язаних із соціальним захистом та соціальною безпекою у контексті публічного управління безпекою особистості набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досить велика кількість досліджень сучасної науки пов'язана із більш узагальненою проблематикою, а саме – публічним управлінням в цілому, чому присвячені наукові праці таких вчених як Н. Голікова, С. Кузнець, Р. Лукас, Р. Сміт, Р. Солоу, А. Чухно, О. Кондратенко. Водночас, питання щодо публічного управління безпекою особистості у ключі соціальної безпеки та соціального захисту на доктринальному, всезагальному рівні вченими майже не розглядалося, що додатково свідчить про актуальність обраної проблематики.

Внаслідок чого **метою** даної статті є наукове обґрунтування та дослідження проблематики публічного управління безпекою особистості крізь призму соціального захисту та соціальної безпеки.

Виклад основного матеріалу. У сучасних наукових дослідженнях формуються як правило новітні ідеї, концепції та постулати, які по-новому осмислюють сутність та зміст вже давно відомих явищ та процесів, зокрема й формуються певні якісно-нові ідеї та принципи неолібералізму, розробляються концепції та доктрини, що покладають на державу завдання забезпечення прав людини, прийняття державою соціальних зобов'язань.

Соціальна безпека особистості означає реалізацію прав людини, зокрема: право людини на та працю, право на отримання освіти, а також щодо можливості отримання доступних і необхідних медичних ліків та послуг, недоторканність приватного життя особи, права власності, можливості формування особистості та надання правомочностей «можливості вибору», що реалізується у здоровому житті та здоров'ї, довголітті, вільному розвитку інтелектуальних та інших творчих здібностей. Соціальна безпека та захист на умовах сучасної глобалізації робить доцільним забезпечити взаємозв'язок міжнародної спільноти за значним колом питань, що належать до найрізноманітніших прав і свобод [1, с. 87].

За даного дослідження, уваги заслуговує та обставина, що до одного із способів забезпечення безпеки особистості у соціальній сфері, актуалізації превентивної діяльності щодо виникнення соціальних ризиків є соціальний захист. В той же час, соціально-політичні моделі та соціального захисту відображаються через економічну систему, що склалася, цілями у соціальній сфері, орієнтацією держави на формування належного рівня якості життя та здоров'я; при розмаїтті моделей та рішень загальною тенденцією зростання розмірів та випадків втручання держави в соціально-економічне життя тощо [2, с. 11].

На основі названих підходів формується концепція соціального захисту безпеки особистості. Відтак, вважаємо, що соціальні завдання у соціальній державі мають бути зведені до рангу пріоритетних. Підвищення доходів слід розглядати як передумову економічного зростання, а не лише як результат, що зумовлено, по-перше, вимогами виробництва до якості робочої сили; по-друге, формуванням певного попиту, що є стимулом розвитку за допомогою доходів. Занижений рівень заробітної плати обмежує відтворення робочої сили, перешкоджає збільшенню купівельної спроможності населення і, відповідно, зростанню виробництва, робить участь у суспільному виробництві непривабливим, адже як свідчать статистичні відомості, переважна більшість безробітних це – працездатні чоловіки та жінки віком від 31 до 54–59 років, що на окремих територіях адміністративних одиниць становить близько 40% даного соціального стану [3, с. 20–21].

На наш погляд, розвиток соціальної сфери, особливо у регіонах, стримується трьома головними обставинами. По-перше, відсутністю місцевих бюджетів у низці районів податкової бази, достатньої на вирішення мінімальних завдань соціального розвитку. По-друге, ламкою системою централізованого розподілу ресурсів, омертвінням і знеціненням потенційних соціальних інвестицій, що не отримали реального матеріально-технічного забезпечення, на рахунках місцевих органів влади. І, нарешті, кошти, що спрямовуються на соціальну сферу, не знаходять тут сприятливого конкурентного середовища для ефективного їх використання. Подолання цих перешкод нашттовується на необхідність відпрацювання нового механізму управління соціальною сферою насамперед на основі розвитку ринкових відносин у сфері послуг, трансформації тих елементів державної системи життєзабезпечення, які не мають достатніх економічних підстав [4, с. 202].

У цьому контексті основними рисами сформованого нового механізму функціонування галузей соціальної сфери мають стати подальша децентралізація управління установами соціальної інфраструктури, передача основних функцій управління та відповідальності за її розвиток місцевим органам влади, перехід від територіально-виробничого принципу побудови мережі цих установ до регіонального, розширення самостійності установ у прийнятті рішень та організації діяльності, надання споживачам свободи вибору установ та форм обслуговування та ін. [5, с. 35]. Усе це вимагає скорочення частки державних соціальних послуг та забезпечення їх частково на альтернативній основі, встановлення соціальних та державних виплат до рівня, який задовольняв би мінімально необхідні потреби громадян.

На зміну всеосяжної контрольованої з центру соціальної політики мають прийти зростання особистої відповідальності працівника, зв'язок соціальних дотацій з результатами його праці, що у свою чергу вимагає

відпрацювання нового фінансового механізму управління соціальною інфраструктурою, який передбачає зміну методології планування видатків бюджету на соціальну сферу, активне використання як джерело інвестицій коштів підприємств, приватних підприємців, населення, кредитних ресурсів, внесків спонсорських та благодійних організацій через перерозподіл на їх користь ресурсів та з вилученням останніх із неефективних бюрократичних систем. У багатьох країнах відпрацьовується механізм поєднання функцій держави як власника засобів виробництва та виробника товарів, з одного боку, та громадського контролера за функціонуванням цих коштів – з іншого. Економіка при цьому залишається змішаною, а державний та суспільний вплив на діяльність приватного сектору зростає за низкою традиційних (податки, законодавство, соціальні інвестиційні фонди, економічна політика держави) та щодо нових (виробнича демократія, діяльність незалежних профспілок) напрямків [6, с. 50].

Центром нової системи регіонального планування мають стати цільові комплексні програми та фонди соціального розвитку. На нашу думку, цільова соціальна програма може бути визначена як сукупність окремих проектів, що реалізуються в галузях соціальної сфери держави та конкретного регіону. Під соціальним проектом ми розуміємо найменшу одиницю інвестиційної діяльності у галузях життєзабезпечення, що розглядається у процесі розробки програми соціально-економічного розвитку [7, с. 85]. Як правило, проект може здійснюватися державною чи приватною організацією, який має бути реалізований з технічної точки зору незалежно від інших проектів. Залежно від мети освіти та джерел поповнення у системі фондів соціального розвитку можуть бути виділені місцевий, регіональний, обласний, республіканський, а також міждержавний рівні.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок про те, що у широкому значенні система соціального захисту особистості необхідна у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Натомість, що розвиток соціальної сфери має здійснюватися за такими напрямками: реформування кола потреб у кожній галузі соціальної сфери з дотриманням якісного рівня послуг; управління фінансування має здійснюватися як за рахунок коштів державного бюджету, так і за рахунок місцевих бюджетів; переважним джерелом фінансування розвитку соціальної сфери мають стати позабюджетні фонди. Отже, основними напрямками поліпшення фінансово-економічного стану соціальної сфери та управлінської діяльності у контексті забезпечення безпеки особистості в цілому є: задоволення неухильно зростаючих темпів зростання капітальних вкладень, тобто, інвестиційної політики; фінансово-економічні та організаційні показники, раціоналізація та взаємопов'язане функціонування інфраструктурних ланок різних рівнів; значне розширення відносин у сфері функціонування соціальної інфраструктури; поглиблення процесів децентралізації, приватизації, муніципалізації та демократизації у соціальній сфері; подолання дисбалансу на споживчому ринку соціальних благ тощо.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні та виробленні конкретних пропозицій щодо запозичення із міжнародного досвіду із соціальним захистом та соціальною безпекою у контексті публічного управління безпекою особистості.

Список використаних джерел:

1. Кондратенко О. О. Державне регулювання соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їхніх сімей : дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.02. Київ, 2019. 280 с.
2. Дніпренко Н. К. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади. Київ : ТОВ «Вістка», 2008. 164 с.
3. Агаманчук В. Г. Теория государственного управления. Москва : Омега-Л, 2004. 301 с.
4. Грішнова О. А. Людський розвиток : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 308 с.
5. Ларіна Я., Брацлавська О. Розвиток людського капіталу в умовах глобалізації. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 248 с.
6. Мельничук Д. П. Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення. Житомир : Полісся, 2015. 564 с.
7. Верхоглядова Н. І. Людський капітал і показники економічного зростання. *Економіка та держава: Міжнародний науково-практичний журнал* 2007. № 1. С. 84-86.

References:

1. Kondratenko O. O. (2019). *Derzhavne rehulivannia sotsial'noho zakhystu uchashnykiv antyterorystychnoi operatsii ta chleniv ikhnikh simej* [State regulation of social protection of participants of antiterrorist operation and members of their families], Dissertation cand. science on public administration, speciality: 25.00.02, Kiev. NAPA, 279 p. [in Ukrainian].
2. Dniprenko N. K. (2008), *Komunikaciya: demokratichni standarti v roboti organiv derzhavnoyi vladi* [Communication: democratic standards in work of public authorities], Vistka, Kyiv, 164 p. [in Ukrainian].
3. Atamanchuk, V.G. (2004). *Teoriya gosudarstvennogo upravleniya* [Theory of public administration]. Moscow: Omega-L [in Russian].

4. Grishnova, O.A. (2006). *Lyuds'kij rozvitok [Human development]*. Kiyv: KNEU [in Ukrainian].
5. Larina, Ya., & Braclavs'ka, O. (2012). *Rozvitok lyuds'kogo kapitalu v umovah globalizacii [Development of human capital in the context of globalization]*. Kiyv: VC «Akademiya» [in Ukrainian].
6. Mel'nichuk, D.P. (2015). *Lyuds'kij kapital: prioriteti modernizacii suspil'stva u konteksti polipshennya yakosti zhittya naselennya [Human capital: priorities for modernization of society in the context of improving the quality of life]*. Zhitomir : Polissya [in Ukrainian].
7. Verhoglyadova, N.I. (2007). *Lyuds'kij kapital i pokazniki ekonomichnogo zrostannya [Human capital and indicators of economic growth]*. *Ekonomika ta derzhava: Mizhnarodnij naukovopraktichnij zhurnal – Economy and State: International Scientific and Practical Journal*, 1, 84–86 [in Ukrainian].